

Ara 30 fillér.

DÉLMAGYARORSZÁG

Szerkesztőség:
SZEGED, KÁRÁSZ-UTCA 8. SZÁM.
A szerkesztőség telefonja: 305.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
egész évre 96 — K. negyedévre 24 — K.
félévre 48 — K. egy hónapra 8 — K.
Egyes szám ára 30 fillér.

Kiadóhivatal:
SZEGED, KÁRÁSZ-UTCA 9. SZÁM.
A kiadóhivatal telefonja: 305.

Szeged, 1919.

VIII. évfolyam, 104. szám.

Péntek, május 9.

Gárdonyiról.

Egy konferansz, amit nem mondhattam el.

A kilencvenes évek elején egy csöndes, felszeg és szegény újságíró dolgozott a Szegedi Híradónál és a Naplónál. Ott lakott a Szegfü-utca sarkán, ott ment el a Hungária mellett, nem sok vizet zavart az árvíz városában. Irt prózát és verset, riportot és novellát, szomorut és vigat, de senki nem nézte ki belőle és az írásából, hogy ez a keszeg és felszeg fiatalember nemsokára a legjobb és legmagyarabb magyar drámát írja, amely remeke volna bármely irodalomnak és amelyet most a szegedi színház fölujt. A bor hangulata és témája itt született Szegeden, a Tím mellett, ahol később Tömörkény ballagott estenden, nézve a vizet és a csillagokat és kigondolva a Barlanglakókat. Először novella lett A bor, a Mikszáth Almanachjában jelent meg a kilencvenes évek végén. Akkor a magyar zamata tünt föl, de egy novella még nem csinál nyarat, a nyájas olvasók hamar elfeledték Baracs Imre történetét. Azután egyszerre csak megjelent a színpadon, és pedig az ország első színpadán, a Nemzeti Színpadon. A bor előadása ennek a régi magyar műintézetnek eddig legnagyobb irodalmi eseménye, sikere és szenzációja volt. Az eseményt nem mindjárt értékelte a közönség, a siker nem azonnal jött meg, de a szenzáció mély és tartós volt, nem aludt ki a színpadi lámpák fényével. A bor a deszkákról elkerült a szívekbe, bekerült a köztudatba és fölkerült arra a polcra, ahol a magyar irodalom gyér számú, valódi remekei vannak. A csöndes és egyszerű falusi idill ereje és tartóssága a legragyogóbb és legrégebb klasszikusokéval vetekedik, az a lavendulaillat, amely e mélységesen megindító és elragadó színpadi költeményből kiárad, az örökkévalóság fuvallatát hozza felénk.

Mert Gárdonyi Géza, aki szegedi riporterből egri remete lett, igazi költő, a legkülömbek közül, akiket ez a tragikus termékenységű magyar föld termelt a világnak. Nem azok közül a poéták közül való Gárdonyi Géza, akik a világot rengetik, akik új törvényeket innak és régi bálványokat döngetnek. O nem! Gárdonyi azok közül való, akiről a hegyi beszéd azt mondja, hogy boldogok a szelídek! Anima naturaliter christiana a Gárdonyi lelke, kedves, csöndes, sirvavigadó, alapjában véve egy jó néptanító lelke, aki azonban az egész magyar nép tanítására hivatott. A színpadra nem a dícsőség és tantíem vágya vitte, hanem egészséges ösztöne. Az irodalomban és általában a művészetben szelidséggel és csöndességgel is lehet forradalmat csinálni és ezt tette, önkénytelenül és akaratlanul is Gárdonyi Géza. A borral, a mely egyszerre szokatlanul erős fénnel — a lángész fényével — megvilágította a régi népszínművek összes gyöngeségeit és hazugságait és megmutatta — az alkotó lángész gesztusával — hogy a magyar parasztot színre lehet hozni állandó nótázás és német érzékenység nélkül is. A bor egy novellából és néhány Göre Gábor könyv humorából született, az első valódi színpadi műve a költőnek és egyúttal az utolsó is. Azóta nem igen volt sikere

a világot jelentő deszkákon, amelyeken ravasz ezermesterek és számító üzletesek tárgyaltak az eszén, de tulszárnyalni, igazságban és szépségben, nem fogják soha. Azóta a költő egészen el is fordult a festett világtól, a szép hazugság lámpáitól és fáradt, szomorú és szent tekintetét az örök csillagokra emelte, amelyek az égi rónán égnek, komoly és csöndes pásztortüzei gyanánt a végtelenségnek. Igen, az örök csillagok és örök élet fénye felé fordult a költő, aki Szegedről indult el az irodalmi dícsőség rögs és tövises ösvényén, abból a redakcióból, ahol később

Tömörkény és Móra Ferenc robotoltak és a mely az én első tavaszi zsengéimet is bemutatta.

Nem tudjuk, mi van megírva az egri és szegedi csillagokban, de annyi szent, hogy a ma élő magyarok közül az az egy bizonyosan hallhatatlan, akinek A borától derűs és nemes mámor fogja el a színházi nézők lelkét, az a mámor, amelytől az élet tűrhető lesz és az emberek jobbak, az a mámor, amelyet a világ legkülömb áfiuma és orvossága ad, az örök és tiszta művészet!

Juhász Gyula.

A légszeszgyárnak ideiglenesen áremelést engedélyeznek.

— Mégjobban megdrágul a gáz és a villany. —

(Saját tudósítónktól.) A Szegedi Légszeszgyár és Villanytelep tulajdonosa, a budapesti Központi Gáz- és Villamossági R-T. Szeged város közönsége ellen 1917-ben köz tudomás szerint keresetet indított a szegedi törvényszéknél, amelyben az anyagárak és a munkabérek nagy emelkedésére hivatkozva, kérte, hogy magasabb gáz- és villamifogyasztási egységeket szedhessen. A város tanácsa t. i. előzetesen elutasította a gázgyárnak ezt a követelését s plakátokon figyelmeztette a közönséget, hogy ne fizessen nagyobb árakat, mert azok sürgetése a gázgyár részéről jogosulatlan. Mielőtt a gázgyár és a város pörében ítéletre került volna a sor, a két fél egyezkedett. Az egyezés tervezetét dr. Turóczy Mihály főügyész bemutatta a Néptanácsnak. Ott hosszas vita indult meg, amely azzal végződött, hogy az egyezés kinyomtatását és a Néptanács tagjai közt tanulmányozás végett való kiosztását követelték. Már az ülésen különösen sérelmesnek találták az egyezésnek egy pontját, amely szerint: azok a fogyasztók, akik a tanács plakátjainak intelmére hallgattak és nem fizették meg a gázgyár-követelte magasabb egységeket, utólag a különbözetet több mint két évre visszamenőleg kötelesek beszolgáltatni s a részletfizetést is csak 1919. végéig hajlandó elfogadni a gázgyár. Voltak egyéb súlyos kifogásaik is a Néptanács tagjainak, amelyeket annak idején ismertettünk.

A gázgyárral való egyezséget megakadályozták a politikai változások, amelyek

hátterbe szorították azt a régebben felvetődött tervet, hogy a város váltsa meg a gyárat.

Most aztán a gázgyár beadvánnyal fordult a tanácshoz s újból a gáz- és villamossági egységek áremelését kéri, függetlenül a még be nem fejezett póregyezségtől. A beadvány hivatkozik a rendkívüli viszonyokra, arra, hogy áremelés nélkül a gázgyár nem fizetheti már a magas szénárakat, sem a munkabérek s az egységek áremelése nélkül be kellene szüntetnie az üzemet. Ezt pedig a francia parancsnokság nem engedné meg, valamint azt sem, hogy a város a gázgyárat megváltsa. Tehát inkább a tanácstól kéri a gyár az áraknak az egységáremelést, legálább a multkori egyezségi tervben kontemplált mértékben. Az egyezségi terv szerint a légszesz egységárát legfeljebb 20 korona 50 fillér szénár mellett számították ki, köbméterenként 136 fillérben. A románoktól kapott szén azonban jobb, de jóval drágább a beadvány szerint. Ennek megfelelően akarja emelni a gyár a légszesz árát 24 fillérről 43 fillérré.

A tanács hajlandó magasabb egységek behajtását engedélyezni a gyárnak, de ez a koncessió csak átmeneti intézkedés lesz addig, amíg a végleges egyezségi szerződést a gázgyárral megkötik és ez szerződés módosítást egyáltalában nem jelent. Az új egységek táblázatát a gázgyár a városi mérnökséggel együtt fogja elkészíteni s azt jóváhagyás végett a tanács elé terjeszteni.

A városkormányzó rendeletei

Betrix ezredes, szegedi városkormányzó dr. Somogyi polgármester urhoz a következő levelet intézte: Van szerencsém megkeresni Polgármester Urat, hogy szíveskedjék a nyilvános helyek tulajdonosait értesíteni, hogy helyiségekben francia katonáknak italt kímélni, valamint őket ugyanott 9 (kilenc) óra után megtérni tilos. Ezen rendelet nem vonatkozik a tisztekre.

A francia katonák jogosítva vannak a színházi előadásokat este 9 óra után is látogatni azon esetben, ha megfelelő kimaradási engedéllyel rendelkeznek.

Egyben tudomására hozom a polgári la-

kosságnak, hogy a francia katonák *nincsenek* feljogosítva a polgári lakosságot igazolásra felszólítani.

Ilyenmő igazolásnak a lakosság csak azon esetben tegyen eleget, ha a felszólítás: tiszt, francia vagy magyar csendőr, vagy pedig csapata kíséretében járó járőrparancsnok által intéztetett hozzá.

Betrix, s. k.
ezredes, Szeged város katonai kormányzója.

Felhívás az utászászlóaljknál szolgált katonákhoz!

A tartós esőzések következtében a Tisza